

जिम्मेदारीची जाणीव

जिम्मेदारी समजदारीचे दुसरे नाव आहे. व्यक्ती आपल्याला कितीही बुद्धिमान आणि परिपक्व समजत असेल, परंतु जोपर्यंत त्याला आपल्याय जिम्मेदारीची जाणीव नाही आणि तो आपले उत्तरदायित्व तत्परतेने करित नाही. त्याला बुद्धिमान म्हणत येणार नाही. जिम्मेदारी व्यक्तीच्या प्रतिभेला निखारते. त्याच्या व्यक्तीमत्वाला उंच नेते. परंतु जिम्मेदारीन कानाडोळा करणारे, नजरेआड करणारे कर्तृत्वाला सोडून पळणारे कधीच मोठे लक्ष्य प्राप्त करू शकत नाही. त्यांची प्रतिष्ठा लोप होत जाते. जे जिम्मेदारी नाहीत, त्यांनी लोक पसंत करित नाहीत. त्यांना कित्येकदा खाली बघावे लागते. हळूहळू त्यांच्यात हीनतेचा भाव येत जातो. यामुळे मन कुंठीत होते. जिम्मेदारीचा कानाडोळा केल्याने कोणी निश्चित राहू शकत नाही. तो रिकामा बसून सुद्धा मनात परेशान राहतो. म्हणून चांगले हे आहे की, आपण तत्परता आणि सुंदरनेते आपले उत्तरदायित्व पूर्ण करा आणि जिम्मेदारीतून मोकळे व्हा.

जिम्मेदारी लादली जाऊ शकत नाही. जोपर्यंत कोणी व्यक्ती कोणतेही कार्य स्वच्छतेने करण्यास तयार होत नाही किंवा कार्यासाठी त्याच्यात मानसिक तयारी नाही आणि वैचारिक दृढता नाही, तोपर्यंत तो जिम्मेदारी सोपविल्यानंतर सुद्धा ती पूर्ण करू शकणार नाही. आणि जरी कार्य केले तरी त्या कार्यात गुणवत्ता आणि संपन्नतेचा अभाव असेल. मनमानीने वा अपूर्ण मनोयोगाने केले गेलेले कार्य कधीच पूर्ण होत नाही. आणि त्याचा परिणाम संतोषजनक आणि सुखदायी होत नाही. म्हणून जिम्मेदारी कोणावरही बाह्य रुपाने वा जबरदस्तीने वा बळजबरीने सोपविणे यात काही अर्थ नाही.

जाणीव स्वतः ला हवी. कार्य स्वतः चे असो, परिवाराचे असो, समाज किंवा संघटनेचे असो, त्या कार्याचे महत्व व्यक्तीला अंतर्मनात स्वतः जाणवायला हवे स्वतः ची जाणीवेची शक्तीच आमच्यात अमुक दायित्व निभावण्याची क्षमता उत्पन्न करले. जे स्वतःच स्वतःला जिम्मेदार वा जबाबदार समजून चालतात. त्यांना मग कोणालाही उत्तर द्यावे लागत नाही. कारण की जेथे जिम्मेदारीची जाणीव आहे तेथे कार्यात पूर्णतः स्वतः येते. जेथे जिम्मेदारी आहे. तेथे कार्य वेळेवर संपन्न होते.

जीवनाचे महत्त्व समजून घ्या. जोपर्यंत आपण स्वतः चे जीवनाचे महत्त्व समजून घेतलेले नाही आणि जीवनाचे काही श्रेष्ठ लक्ष्य ठरविलेले नाही, तोपर्यंत आपल्यात जिम्मेदारीच्या जाणीवची शक्ती येत नाही. जरी दुसऱ्यांनी काही जिम्मेदारी सोपविली तरी त्यांच्या प्रति आपण जागरूक आणि संवेदनशील नसणार. म्हणून जीवनात काही श्रेष्ठ लक्ष्य निर्धारित लाभ आणि मानव जीवनाचे महत्त्व समजणे खूप आवश्यक आहे. जीवनाच्या महत्वातील भाव हा आहे की, हे जीवन फक्त खाणे-पिणे आणि मौज करणे, स्वतः साठी जगणे आणि मरण्यासाठी नाही. तर हे जीवन समाज आणि विश्वाच्या कल्याणासाठी आहे. दुसऱ्यांच्या हितासाठी आणि परोपकारासाठी आहे.

नियमितपणा हवा - जर आपण जिम्मेदार बनू इच्छित असाल आणि कार्य योग्य प्रकारे करू इच्छित असाल तर आपली दिनचर्या, दिनक्रम नियमित बनवा. जागणे, झोपणे, खाने-पिणे हे सर्व वेळेवर आणि नियमित व्हायला पाहिजे. जर आत्मानुशासन भंग होत असेल तर स्वतः ला दंडीत करा. असे तेव्हाच शक्य आहे. जेव्हा कार्य करण्याबरोबर आपण स्वतः चे, स्वतः चे प्रेक्षक आणि शिक्षक बनून कार्य कराल.

मूल्यनिष्ठतेची आवश्यकता - ज्या देशासी आणि समाजाची प्रेम आहे, जो धर्म आणि इमानदारीसाठी मरण्यास तयार होतो, ज्याच्यात दूरच्यांच्या हिताची आणि परोपकारांची भावना आहे जो दयाळू आहे, जो ही गोष्ट गंभीरतेने समजतो की, त्याच्या कार्यात बहुतेकांचा फायदा आणि तोटा जोडलेला आहे. जे वायदे पाळतात, असे मूल्य निष्ठ जीवन असणारे नेहमी जिम्मेदारी असतात. त्यांना दायित्व बोध करविण्यासाठी आवश्यकता नसते. परंतु ते स्वतः च आपल्या जिम्मेदारीला ओळखतात आणि त्या तत्परतेने पूर्ण करतात. यातच त्यांना खऱ्या सुखाचा व चैनीचा अनुभव होत असतो.

- ब्रह्माकुमारीज् वार्ता फिचर्स

www.bkvarta.com